

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Matúškova 21, 833 16 Bratislava

**Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu
prioritného škodcu *Thaumatotibia leucotreta***

Predložil:
Ing. Štefánia Buschbacher
generálna riaditeľka ÚKSÚP

Schválil:
Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.
Minister pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Bratislava, august 2023

OBSAH

1. Zoznam skratiek a pojmy	4
2. Legislatíva	4
3. Popis <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	5
4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov ..	6
5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb	8
6. Podozrenie z výskytu <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	8
7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	9
8. Diagnostické laboratóriá	10
10. Geografické určenie vymedzenej oblasti	11
11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	13
12. Dohľad a eradikácia	14
13. Rastlinolekárske opatrenia	14
14. Prieskumy vymedzených oblastí pre <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	15
15. Zrušenie vymedzenej oblasti	16
16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania	16
17. Zásady odbornej prípravy a školení	17
18. Finančné zabezpečenie	17
19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrenia	17
20. Platnosť	18
Príloha č.1 Obrazová príloha <i>Thaumatotibia leucotreta</i>	19
Príloha č. 2 Zoznam pomôcok pre prácu v teréne	21
Príloha č. 3 Možnosti ochrany	22

Úvod

Cieľom vypracovania a vyhlásenia vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky Národného pohotovostného plánu pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Thaumatotibia leucotreta* je zabezpečiť rýchlu a účinnú reakciu v prípade podozrenia alebo potvrdenia výskytu uvedeného prioritného škodcu na území Slovenskej republiky. *Thaumatotibia leucotreta* patrí medzi prioritných škodcov Únie a na území Únie by spôsobila neprijateľný hospodársky, environmentálny či sociálny vplyv. Právny rámec na kontrolu škodcu *Thaumatotibia leucotreta* je obsiahnutý v legislatívnych predpisoch EÚ a v národnej legislatíve.

Na príprave NPP sa podieľal Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. NPP je podľa potreby vyhodnocovaný a aktualizovaný.

Orgány štátnej správy v rastlinolekárskej oblasti podľa § 4 a 5 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“) majú zákonné právomoci na zabezpečenie účinných, preventívnych, monitorovacích a eradikačných opatrení na uplatňovanie tohto národného pohotovostného plánu uvedené v príslušnej legislatíve EÚ a národnej legislatíve.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v súlade s § 4 písm. g) zákona č. 405/2011 predkladá MPRV SR opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Thaumatotibia leucotreta*. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v súlade s § 3 písm. l) prvý bod zákona č. 405/2011 vyhlasuje vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Thaumatotibia leucotreta*.

Na účely tohto NPP sa používajú pojmy uvedené v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES.

1. Zoznam skratiek a pojmy

Skratky:

EPPO – Európska a stredozemská organizácia na ochranu rastlín

EÚ – Európska únia

FAO – Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

NPP – Národný pohotovostný plán

OKOR – oddelenie kontroly ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho

OOR – odbor ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho

SCoPAFF – Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, sekcia zdravie rastlín

SR – Slovenská republika

TSÚP – Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky

ISPM č. 9 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Pokyny pre programy eradikácie škodlivých organizmov“

ISPM č. 14 - medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Uplatnenie integrovaných opatrení systémovému prístupu pri riadení rizika škodlivých organizmov“

Pojmy:

„**hostiteľské rastliny**“ – sú plody *Citrus sinensis*, *Citrus reticulata*, *Citrus paradisi*, *Punica granatum*, *Capsicum spp.*, *Prunus persica*, *Prunus persica* var. *nucipersica* a rastliny *Rosa* sp.

2. Legislatíva

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 z 26. októbra 2016 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES. (Ú. v. EÚ L 317, 23.11.2016, s. 4 – 104) v platnom znení
- Vykonávacie Nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2072 z 28. novembra 2019, ktorým sa stanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031, pokiaľ ide o ochranné opatrenia proti škodcom rastlín, a ktorým sa zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 690/2008 a ktorým sa mení vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2019 (Ú. v. EÚ L 319, 10.12.2019, s. 1 – 279) v platnom znení
- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1702 z 1. augusta 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 zostavením zoznamu prioritných škodcov. (Ú. v. EÚ L 260, 11.10.2019, s. 8 – 10)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/625 z 15. marca 2017 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, (EÚ) č. 1151/2012, (EÚ) č. 652/2014, (EÚ) 2016/429 a (EÚ) 2016/2031, nariadení Rady (ES) č. 1/2005 a (ES) č. 1099/2009 a smerníc Rady 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES a 2008/120/ES a o zrušení nariadení

Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, smerníc Rady 89/608/EHS, 89/662/EHS, 90/425/EHS, 91/496/EHS, 96/23/ES, 96/93/ES a 97/78/ES a rozhodnutia Rady 92/438/EHS (nariadenie o úradných kontrolách) (ďalej len „nariadenie o úradných kontrolách“)(Ú. v. EÚ L 95, 7.4.2017, s. 1 – 142)

- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2016/159 zo 4. februára 2016, ktorým sa stanovujú postupy predkladania žiadostí o granty a žiadostí o platbu, ako aj súvisiacich informácií, pokiaľ ide o núdzové opatrenia proti škodcom rastlín podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/2014: (Ú. v. ES L 031 6.2.2016) v platnom znení
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1715 z 30. septembra 2019, ktorým sa stanovujú pravidlá fungovania systému riadenia informácií pre úradné kontroly a jeho zložiek („nariadenie o IMSOC“): (Ú. v. ES L 261 14.10.2019) v platnom znení
- Zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“)

3. Popis *Thaumatotibia leucotreta*

Živočíšny druh patrí taxonomicky do triedy *Insecta* – hmyz, radu *Lepidoptera* – motýle, čeľade *Tortricidae* – obal'ovačovité, rodu *Thaumatotibia*.

3.1 Životný cyklus *Thaumatotibia leucotreta*

Dospelá samička kladie belavé **vajíčka** oválneho tvaru na povrch plodu buď jednotlivo alebo v malých skupinách. Rovnako môžu byť vajíčka prítomné aj na vonkajšej strane lupeňov kvetov alebo kalichových lístkoch. Krátko po vyliahnutí **larvy** prechádzajú do plodov, kde začínajú úživný žer. Mladé larvy sú svetlej farby s tmavo hnedou hlavou a zvyčajne sa vyvíjajú cez 5 instarov. Neskôr môžu byť larvy dlhé až 15 mm a sú ružovo červenej farby s tmavo hnedou hlavou. Po úživnom žere sa larvy kuklia v pôde. **Dospelé jedince** sú 7 – 8 mm dlhé a rozpätie krídiel dosahuje 15 – 20 mm. Predné krídla majú pestrú hnedú až sivú kresbu s bielou škvrnou v strede. Zadné krídla sú svetlo hnedej farby. Dospelé jedince nie sú považované za dobrých letcov, avšak niektoré štúdie poukazujú na to, že samci sú schopní reagovať na samičky vzdialené aj viac než 1 km. Dospelé jedince lietajú v noci a vo všeobecnosti trávajú deň ukryté v zatienených častiach hostiteľskej rastliny.

Dokončenie **životného cyklu** pri optimálnej teplote prostredia 25 °C trvá v priemere 42 až 46 dní. V závislosti od teploty prostredia sa toto obdobie môže skrátiť (30 dní v prípade vysokých teplôt), alebo predĺžiť (až na 174 dní v prípade nepriaznivých klimatických podmienok). V priebehu roka môže mať dve až päť generácií, čo je tiež podmienené vhodnosťou podmienok výskytu.

Aktivita škodcu sa zvyšuje s nástupom kvitnutia hostiteľ'ov. Samice lietajú v noci, lákajú samcov vylučovanými feromónmi, pričom ich vrchol bol spozorovaný asi päť hodín po zotmení. Uvoľňovanie feromónov má následne klesajúcu tendenciu, a to až do východu slnka. Samička môže v priebehu svojho života naklásať 400 až 800 vajíčok, a to v čase medzi 17-tou a 23-tou hodinou.

3.2 Symptomatické prejavy *Thaumatotibia leucotreta*

Po vyliahnutí sa **larvy** živia v plodoch, orechoch, strukoch, semenách, bobuliach, kvetných púčikoch, dozretých plodoch bavlníka, kukuričných klasoch atď. Napadnuté môžu byť aj **tvrdé zelené plody**. Na citrusových plodoch larvy uprednostňujú pupkovú časť, ale môžu sa zavítať kdekoľvek na povrchu plodu. V jednom citrusovom plode môže byť jedna

až tri larvy. Na kôstkovom ovocí sa larvy zavrtávajú do plodov na konci stopky a so žerom začínajú okolo kôstky.

Larvy vieme zistiť kontrolou **kvetných púčikov alebo plodov**, či sa v nich nachádzajú vstupné otvory s trusom alebo bez neho a/alebo s nezvyčajným sfarbením okolo otvoru. Dospelé larvy sa dajú nájsť rozrezaním plodov alebo kvetných pukov vykazujúcich príznaky napadnutia. Larvy sa **kuklia** mimo svojho prostredia, v ktorom žili, a možno ich nájsť v opadaných listoch pod hostiteľskými rastlinami, v opadanom ovocí, prichytené na kôre alebo na akejkoľvek konštrukcii alebo na umelo vytvorených povrchoch v skleníkoch, skladoch a baliarňach.

Poškodenia požerom môžu následne vytvoriť **vstupnú bránu** pre sekundárnu baktériovú alebo hubovú infekciu.

Predčasné dozrievanie a **skoré opadávanie** vyvíjajúcich sa plodov môžu tiež znamenať príznaky napadnutia.

4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov

Zodpovednosť za kontrolu *Thaumatotibia leucotreta* na území SR má ÚKSÚP. Kontroly metodicky riadi a usmerňuje OOR (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP. Výkon kontroly v teréne vykonávajú oblastní fytoinšpektori OKOR Odboru kontroly (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP.

4.1 MPRV SR:

- schvaľuje NPP,
- koordinuje úlohy jednotlivých zodpovedných orgánov v rámci svojej pôsobnosti,
- je koordinačným a rozhodujúcim orgánom v prípade sporov v rámci spolupráce s orgánmi v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

4.2 ÚKSÚP:

Po potvrdení výskytu *Thaumatotibia leucotreta*

4.2.1 ÚKSÚP (vecne príslušný odbor ochrany rastlín)

- nariadi podľa § 9 ods. 2 zákona č. 405/2011 Z. z. v súlade s bodom 13 rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu škodcu pre vlastníkov alebo užívateľov pozemkov vo vymedzenej oblasti.
- vypracuje akčný plán podľa čl. 27 nariadenia (EÚ) 2016/2031
- informuje Európsku komisiu a ostatné členské štáty o výskyte *Thaumatotibia leucotreta* a prijatých opatreniach.

4.2.2 Odbor ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia vnútornej karantény:*

- koordinuje všetky činnosti súvisiace s týmto pohotovostným plánom,
- z dostupných podkladov určuje vymedzenú oblasť,
- zabezpečuje informovanosť v rámci vymedzenej oblasti (registrované subjekty, sušiarne, užívatelia a vlastníci pôdy, obecné a mestské úrady a pod.),
- komunikuje s dotknutými subjektami, užívateľmi a vlastníkmi pozemkov,
- organizuje osobné stretnutia dotknutých subjektov, užívateľov a vlastníkov pôdy nachádzajúcich sa vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje školenia pre osoby, ktoré sú, okrem fytoinšpektorov, zapojené do prieskumu a odberu vzoriek,
- zhromažďuje podklady pre dodatočné finančné zabezpečenie úloh vyplývajúcich z tohto pohotovostného plánu,

b) *koordinátor prieskumov škodlivých organizmov:*

- zabezpečuje informovanosť verejnosti,
- spracúva informácie a podklady z terénnych kontrol,
- vypracúva mapy miest prieskumu vzorkovania a vymedzených oblastí,

c) *pracovník 1 oddelenia vnútornej karantény:*

- prijíma oznámenia z podozrenia na výskyt *Thaumatotibia leucotreta*,
- vypracúva rozhodnutia na eradikáciu výskytu *Thaumatotibia leucotreta*,
- vypracúva plány prieskumu a odberu vzoriek vo vymedzenej oblasti,
- spolupracuje pri určovaní vymedzenej oblasti,
- koordinuje kontrolu vykonania nariadených rastlinolekárskeho opatrení,

d) *pracovník 2 oddelenia vnútornej karantény:*

- zhromažďuje písomné dokumenty súvisiace s výskytom *Thaumatotibia leucotreta*,
- spolupracuje pri zabezpečení materiálneho vybavenia fytoinšpektorov,
- zhromažďuje podklady pre zabezpečenie odškodnenia dotknutých subjektov,

e) *pracovník zastupujúci SR na zasadnutiach SCoPAFF:*

- zasiela správy o výskyte *Thaumatotibia leucotreta* a vydaných eradikačných opatreniach Komisii a členským štátom,

- v prípade potreby komunikuje s dotknutým štátom, do ktorého by zasiahla vymedzená oblasť *Thaumatotibia leucotreta*,
- komunikuje s Komisiou ohľadom odškodnenia dotknutých subjektov.

4.2.3 Odbor kontroly – riaditeľ:

- rozhoduje o zapojení inšpektorov iných oddelení odboru kontroly do prieskumu a vzorkovania vo vymedzených oblastiach *Thaumatotibia leucotreta*

4.2.3.1 Oddelenie kontroly ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia kontroly ochrany rastlín:*

- rozhoduje o presunoch fytoinšpektorov do vymedzených oblastí v rámci SR za účelom vykonávania prieskumu a vzorkovania na *Thaumatotibia leucotreta*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie fytoinšpektorov,

b) *fytoinšpektori:*

- vykonávajú v teréne prieskum a odber vzoriek *Thaumatotibia leucotreta*,
- poskytujú podklady na určenie vymedzenej oblasti.

4.2.4. Odbor laboratórnych činností (Sekcia laboratórnych činností a TSÚP):

- prioritne vykonáva diagnostické rozbory vzoriek z vymedzenej oblasti na *Thaumatotibia leucotreta*
- zabezpečuje materiálne vybavenie potrebné pre diagnostiku vysokých počtov vzoriek tak, aby sa zbytočne nepredlžoval čas diagnostiky.

5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb

Podľa § 10 zákona č. 405/2011 Z. z. fytoinšpektor je oprávnený vstupovať na pozemky a do prevádzkových priestorov, v ktorých sa rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety pestujú, vyrábajú, používajú, skladujú, uvádzajú na trh alebo sú v nich inak prítomné. Zároveň má fytoinšpektor oprávnenie vstupovať do dopravných prostriedkov, ktorými sa prepravujú samotné rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety.

6. Podozrenie z výskytu *Thaumatotibia leucotreta*

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 405/2011 sú osoby na úseku rastlinolekárskej starostlivosti povinné oznámiť bezodkladne kontrolnému ústavu výskyt, rozširovanie alebo podozrenie z výskytu karanténnych škodcov Únie alebo príznaky napadnutia alebo poškodenia týmito škodlivými organizmami.

6.1 Opatrenia, ktoré musia ihneď prijať profesionálni prevádzkovatelia

Ak má profesionálny prevádzkovateľ podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Thaumatotibia leucotreta* na rastlinách, rastlinných produktoch alebo iných predmetoch, ktoré sú pod kontrolou daného prevádzkovateľa, ihneď toto podozrenie oznámi odboru ochrany rastlín ÚKSÚP, aby tento prijal opatrenia v súlade s článkom 10 nariadenia 2016/2031. Profesionálny prevádzkovateľ v prípade potreby takisto ihneď prijme predbežné opatrenia s cieľom zabrániť usídleniu a šíreniu škodcu *Thaumatotibia leucotreta*.

6.2 Opatrenia, ktoré majú prijať osoby iné ako profesionálni prevádzkovatelia

Každá osoba iná ako profesionálny prevádzkovateľ, ktorá má odôvodnené podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Thaumatotibia leucotreta*, ihneď oznámi túto skutočnosť odboru ochrany rastlín ÚKSÚP. Ak sa oznámenie nepodá písomne, odbor ochrany rastlín ÚKSÚP o ňom vyhotoví úradný záznam. Uvedená osoba poskytne informácie o tomto výskyte, ktoré má k dispozícii.

Osoba, ktorá podala oznámenie konzultuje s OOR opatrenia, ktoré je potrebné prijať na zabránenie šírenia škodcu *Thaumatotibia leucotreta* a jeho odstránenie z dotknutých rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov a v náležitom prípade z priestorov danej osoby.

Hlásenie podozrenia výskytu škodcu *Thaumatotibia leucotreta* možno realizovať telefonicky na telefónnom čísle 02/59 88 03 45, e-mailom na ochrana@uksup.sk alebo písomne na adresu:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor ochrany rastlín
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Všetky nahlásené podozrenia z výskytu je potrebné prešetriť fytoinšpektormi kontrolného ústavu. Okrem miesta podozrivého na výskyt je potrebné skontrolovať aj jeho bezprostredné okolie. Kontrola je zameraná na hostiteľov *Thaumatotibia leucotreta* v danej lokalite. Kontrolovaný je ich zdravotný stav a v prípade potreby sa odoberie vzorka na diagnostický rozbor. Z danej kontroly podá fytoinšpektor podrobnú správu prostredníctvom Záznamu o vykonaní kontroly – A Odboru ochrany rastlín kontrolného ústavu.

V prípade oznámenia od iného členského štátu, že vymedzená oblasť zriadená týmto členským štátom zasahuje na územie SR, ÚKSÚP postupuje podľa konkrétnej situácie spôsobenej týmto oznámením a v súlade s týmto pohotovostným plánom.

7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu *Thaumatotibia leucotreta*

Aby sa potvrdila prítomnosť *Thaumatotibia leucotreta* je potrebné odobrať vzorku škodcu alebo časti napadnutého rastlinného materiálu. Vzorkujú sa podozrivé plody a kvety hostiteľských rastlín, najlepšie aj s niektorým z vývojových štádií škodcu. Húsenice *Thaumatotibia leucotreta* sa vyskytujú zvyčajne samostatne a bývajú ukryté v dierach vyžraných do plodov. Vzorky sa odoberajú po vizuálnom posúdení hostiteľských rastlín a ich jednotlivých častí.

Nakoľko ide o karanténny materiál, je potrebné zabezpečiť, aby bola vzorka zabalená tak, aby nedošlo k poškodeniu obalu a prípadnému ďalšiemu šíreniu *Thaumatotibia leucotreta*. Vzorka slúžiaca na rozbor musí byť označená identifikačnými údajmi, aby bolo možné vzorky v laboratóriu spárovať s informáciami uvedenými v priloženom Zázname o odbere vzorky,

ktorý musí obsahovať najmenej: jedinečné číslo odberu, dátum odberu, miesto odberu vrátane GPS súradníc, typ výsadby, názov subjektu, z ktorého bola vzorka odobratá, názov hostiteľskej rastliny, príznakovosť a meno vzorkovateľa. Záznamy o odbere vzorky sú v písomnej aj/alebo elektronickej podobe v elektronickej systéme ÚKSÚP.

Prieskum a vzorkovanie vykonávajú aj ďalšie vyškolené osoby a iné fyzické osoby delegované na tieto činnosti v súlade s článkom 30 nariadenia o úradných kontrolách.

8. Diagnostické laboratória

Odobraté vzorky rastlín, rastlinných produktov, prípadne samotného škodcu akéhokoľvek vývinového štádia (usmrtené, prípadne živé, pri ktorých je nevyhnutné zabrániť náhodnému vypusteniu), sú zasielané do jednotlivých diagnostických laboratórií Sekcie laboratórnych činností ÚKSÚP na adresy:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
SNP 746/99
96202 Vígľaš

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Letná 3
041 39 Košice

Diagnostické metódy

Pre stanovenie prítomnosti *Thaumatotibia leucotreta* v odobratých vzorkách sa používa EPPO norma PM 7/137 (1) *Thaumatotibia leucotreta*.

Referenčné laboratória EÚ pre hmyz a roztoče:

konzorcium pod vedením French Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety (ANSES)
Plant Health Laboratory, Entomology and Invasive Plants Unit
755 avenue du campus Agropolis
CS 30016, 34988 Montferrier-sur-Lez cedex
Francúzsko,

ktorého súčasťou je aj:

Austrian Agency for Health and Food Safety
AGES, Institute for Sustainable Plant Production
Spargelfeldstraße 191
1220 Viedeň
Rakúsko

9. Potvrdenie výskytu *Thaumatotibia leucotreta*

Po potvrdení výskytu *Thaumatotibia leucotreta* ÚKSÚP informuje dotknutý subjekt v ktorom bol potvrdený výskyt škodcu o tomto výskyte a potrebe prijatia eradikačných opatrení. ÚKSÚP následne vypracuje akčný plán, ktorý musí vychádzať z NPP pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Thaumatotibia leucotreta*.

Po potvrdení výskytu *Thaumatotibia leucotreta*, ÚKSÚP zhromaždí tieto informácie:

- pravdepodobný pôvod *Thaumatotibia leucotreta*, ak je podozrenie, že pôvodcom ohniska je zásielka rastlín alebo rastlinných produktov, vrátane napadnutého ovocia, resp. rezaných kvetov,
- geografickú polohu daného výskytu vrátane akýchkoľvek abiotických faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť ohnisko nákazy, napr. výskyt bol zaznamenaný na významnej dopravnej trase,
- mapovanie výskytu, ktoré zahŕňa zobrazenie infikovaných hostiteľov v danej lokalite s popisom (druh, odroda, štádium vývoja ...) a odhad početnosti a rozmiestnenia potenciálnych hostiteľov v bezprostrednom okolí od miesta výskytu,
- kedy a ako bol škodca zistený a identifikovaný (vrátane fotografií),
- úroveň výskytu *Thaumatotibia leucotreta* a vývinové štádium,
- rozsah a dosah škôd,
- v závislosti od miesta výskytu – informácie o dovoze hostiteľov do dotknutého subjektu za obdobie posledných 12 mesiacov,
- v závislosti od miesta výskytu – nedávny vývoz alebo presun hostiteľov do iných subjektov z infikovaného subjektu,
- v závislosti od miesta výskytu – prístupnosť miesta pre mechanizáciu na likvidáciu hostiteľov,
- ošetrenie hostiteľov, ktoré by mohlo ovplyvniť vývoj symptómov alebo diagnostiku škodcu,
- pri zásielkach podrobné informácie o mieste pôvodu dovezeného tovaru.

10. Geografické určenie vymedzenej oblasti

Po vytvorení výskytu *Thaumatotibia leucotreta* fytoinšpektori vykonajú delimitačný prieskum za účelom určenia zamorenej zóny a zistenia rozšírenia *Thaumatotibia leucotreta* na danom území.

Prieskum sa začína od potvrdeného napadnutého hostiteľa a pokračuje smerom von od neho.

10.1 Určenie vymedzenej oblasti

Na základe delimitačného prieskumu *Thaumatotibia leucotreta* OOR určí **vymedzenú oblasť**, ktorá pozostáva zo:

- **zamorenej zóny**, teda miesta výskytu a oblasti s polomerom 200 m od miesta výskytu, v ktorej sa nachádzajú všetky hostiteľské rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety, o ktorých je známe, že boli napadnuté *Thaumatotibia leucotreta*, všetky symptomatické rastliny a rastliny pravdepodobne napadnuté s ohľadom na ich umiestnenie v blízkosti napadnutých rastlín; a
- **nárazníkovej zóny**, ktorá obklopuje zamorenú zónu, s polomerom aspoň 1,5 km od vonkajšieho okraja zamorenej zóny.

Určenie vymedzenej oblasti zohľadňuje vedecké zásady, biológiu *Thaumatotibia leucotreta* vrátane údajov o migračnej schopnosti, úrovni napadnutia, geografických vlastnostiach oblasti, osobitnom rozmiestnení hostiteľských rastlín v príslušnej oblasti a dôkazoch o usídlení *Thaumatotibia leucotreta*.

V rámci vymedzených oblastí ÚKSÚP zvyšuje informovanosť verejnosti o hrozbe *Thaumatotibia leucotreta* a o opatreniach prijatých na zabránenie jeho ďalšiemu šíreniu mimo týchto oblastí. ÚKSÚP zabezpečí, aby široká verejnosť a profesionálni prevádzkovatelia mali informácie o vymedzených oblastiach.

Vymedzená oblasť vytvorená na základe výsledkov delimitačného prieskumu fytoinšpektorov musí byť stanovená čo najskôr od zistenia pozitívneho výskytu, nakoľko prioritou je zabránenie šíreniu *Thaumatotibia leucotreta* do ďalších lokalít. To si vyžaduje rýchlu reakciu od zistenia výskytu a rovnako aj dostatočný počet vyškolených osôb, ktorí v teréne zabezpečujú tieto kontroly. Vzhľadom na rôzne klimatické podmienky na území Slovenskej republiky sa nepredpokladá, že v severnejšie položených miestach by bolo možné usídlenie tohto škodcu vo vonkajších podmienkach. Na takýchto územiach pôjde skôr o výskyt v uzavretých priestoroch, resp. skleníkoch alebo fóliovníkoch.

Vymedzená oblasť sa určí v prípade, ak:

- sa zistí výskyt živých alebo mŕtvych štádií škodcu v hostiteľoch,
- sa zistia živé alebo mŕtve štádiá škodcu v plodoch, pôde, alebo na rastlinách určených na výsadbu, z ktorých škodca pochádza alebo by mohol pochádzať,
- sa odchytiť živé dospelé jedince *Thaumatotibia leucotreta* za okolností, keď dospelé jedince mohli uniknúť aj do okolia.

Vo vymedzenej oblasti sa vykonávajú opatrenia, ktorých cieľom je zabránenie pohybu potenciálne napadnutého materiálu. K týmto opatreniam patrí zákaz pohybu rastlinného materiálu a pôdy.

Ak sa v nárazníkovej zóne zistí prítomnosť *Thaumatotibia leucotreta*, ÚKSÚP bezodkladne určí novú vymedzenú oblasť zohľadňujúcu dané zistenie. Vo vymedzenej oblasti sa nesmú po dobu trvania obmedzení vysádzať nové rastliny hlavných hostiteľov. V prípade, že sa má vymedzená oblasť rozšíriť za hranice SR, ÚKSÚP okamžite informuje príslušný štát o tejto skutočnosti.

10.2 Výnimky z určenia vymedzenej oblasti

ÚKSÚP sa môže rozhodnúť nezriaďiť vymedzenú oblasť, ak sú splnené tieto podmienky:

- a) existujú dôkazy o tom, že *Thaumatotibia leucotreta* bola zavlečená do oblasti s plodmi, na ktorých bola zistená, a tieto rastliny boli napadnuté pred ich zavlečením do príslušnej oblasti a nevyskytlo sa žiadne množenie *Thaumatotibia leucotreta*; alebo
- b) existujú dôkazy o tom, že ide o izolované zistenie, o ktorom sa neočakáva, že povedie k usídleniu sa škodcu.

Ak ÚKSÚP využije výnimku z určenia vymedzenej oblasti, musí:

- a) prijať opatrenia na zabezpečenie rýchlej eradikácie *Thaumatotibia leucotreta* a vylúčiť možnosť jej šírenia;
- b) nariadiť zničenie akéhokoľvek napadnutého rastlinného materiálu;
- c) okamžite zvýšiť počet lapačov a frekvenciu kontroly lapačov v danej oblasti;
- d) zintenzívniť vizuálne prehliadky v miestach výroby;
- e) vykonávať prieskum pomocou lapačov v oblasti so šírkou najmenej 2 km okolo zamorených rastlín alebo miesta produkcie, kde bola zistená *Thaumatotibia leucotreta*, pravidelne a intenzívne počas najmenej dvoch rokov;
- f) v prípade, že škodca bol nájdený v sklade ovocia a v okruhu 1 km sa nevyskytujú hostiteľské rastliny, lapače sa umiestnia iba v sklade;
- g) oblastiach, v ktorých *Thaumatotibia leucotreta* nie je schopná prežiť zimné podmienky, sa obdobie prieskumu zodpovedajúcim spôsobom skráti a zahŕňa nasledujúce letové obdobie *Thaumatotibia leucotreta*;
- h) zvýšiť informovanosť verejnosti o hrozbe *Thaumatotibia leucotreta*; a
- i) nariadiť prípadne iné opatrenie, ktoré môže prispieť k eradikácii *Thaumatotibia leucotreta* pričom sa zohľadňuje ISPM č. 9 a uplatňuje integrovaný prístup podľa princípov stanovených v norme ISPM č. 14.

11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte *Thaumatotibia leucotreta*

Ak je úradne potvrdená prítomnosť *Thaumatotibia leucotreta* na území SR ÚKSÚP zabezpečí:

1. informovanie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
2. informovanie Komisie a ostatných členských štátov o výskyte prioritného škodcu *Thaumatotibia leucotreta* v súlade s nariadením o IMSOC. Správa obsahuje minimálne počty a lokality s výskytom *Thaumatotibia leucotreta* vrátane máp, počtu napadnutých rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov, ktoré boli identifikované, ovzorkované a

testované, ako aj samotné výsledky laboratórnych testov. Taktiež je potrebné oznámiť Komisii a ostatným členským štátom opatrenia, ktoré boli prijaté a ktoré sa rozhodla SR prijať na eradikáciu *Thaumatotibia leucotreta*. Podobne sa postupuje aj v prípade zistenia výskytu v ďalšej oblasti, kde výskyt *Thaumatotibia leucotreta* predtým nebol známy. Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny, oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Thaumatotibia leucotreta*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Thaumatotibia leucotreta* v nárazníkovej zóne sa Komisii a ostatným členským štátom oznamuje bezodkladne,

3. informovanie verejnosti o opatreniach, ktoré prijal a ktoré plánuje prijať, a o všetkých opatreniach, ktoré majú prijať príslušné kategórie profesionálnych prevádzkovateľov alebo iné osoby,
4. organizovanie pravidelných stretnutí, ktorých cieľom je riešiť aktuálny stav šírenia *Thaumatotibia leucotreta*, prijaté opatrenia, financovane, zvyšovanie povedomia o výskytoch a pod.

12. Dohľad a eradikácia

V prípade, že počas prieskumov sa nezistia napadnuté hostiteľské rastliny a nie sú ani žiadne dôkazy o možnej prítomnosti *Thaumatotibia leucotreta*, situácia sa vyhodnotí tak, že sa *Thaumatotibia leucotreta* nemohla ďalej šíriť do prostredia, a ÚKSÚP pristúpi k **dohľadu** nad miestom výskytu. Takéto miesto je potrebné niekoľkokrát v priebehu roka skontrolovať, pričom prieskumy sa vykonávajú v oblasti s polomerom 1,5 km od miesta výskytu. Pri tomto intenzívnom prieskume sa vykonávajú kontroly každého hostiteľa vrátane využitia feromónových lapačov. Tie sa nainštalujú v okolí miesta výskytu a pravidelne, raz za dva týždne sa skontrolujú. Feromónové lapače je potrebné umiestniť do polotieňa a na miesto s dobrým prúdením vzduchu. Maximálna hustota predstavuje jeden lapač na 4 ha. Tento prieskum a dotknutý subjekt sú pod stálou rastlinolekárskou kontrolou.

V prípade, že sa počas prieskumov **nezistia príznakové rastliny**, ale existuje vysoká pravdepodobnosť, že sa dospelé jedince *Thaumatotibia leucotreta* rozšírili do okolitého prostredia, je potrebné vykonávať prísnejší dohľad nad miestom výskytu, ktorý je popísaný v časti 14. „Prieskumy vymedzených oblastí pre *Thaumatotibia leucotreta*“. Po stanovení vymedzených oblastí je potrebné vykonávať ich každoročné pravidelné kontroly.

V prípade, že sa počas prieskumov **zistia príznakové rastliny**, je potrebné vykonať eradikáciu.

13. Rastlinolekárske opatrenia

V prípade potvrdenia výskytu *Thaumatotibia leucotreta* ÚKSÚP rozhodnutím nariadi rastlinolekárske opatrenia, ktoré musí prijať a realizovať osoba, ktorá je užívateľom dotknutých pozemkov s napadnutými rastlinami alebo je príjemcom dotknutého tovaru. Vo fáze prípravy rozhodnutia ÚKSÚP komunikuje s dotknutým subjektom reálne možnosti vykonania potrebných opatrení z hľadiska materiálneho vybavenia a finančného krytia. V prípade výskytu u profesionálneho prevádzkovateľa, dostane subjekt pokyny s predbežnými opatreniami ešte pred zaslaním rozhodnutia, ktorých cieľom je znížiť riziko šírenia prioritného škodcu. Rozhodnutie sa zasiela dotknutému subjektu a fytoinšpektorovi spolu s termínom vykonania opatrení. Subjekt zabezpečí mechanizáciu na likvidáciu rastlín, zlikviduje napadnuté rastliny a zabezpečí čistenie a dezinfekciu mechanizácie na vlastné náklady. Ak subjekt dané opatrenia nevykoná, zabezpečí ich vykonanie ÚKSÚP na náklady daného subjektu. Na zabezpečenie

mechanizácie na likvidáciu rastlín, ich čistenie a dezinfekciu nie je potrebné vyhlasiť výberové konanie, ale ich možno realizovať priamym zadaním, čo zabezpečí ÚKSÚP.

Opatrenia je potrebné vykonať pod dohľadom fytoinšpektora, prípadne pri rozsiahlejších opatreniach fytoinšpektor vykoná kontrolu po ukončení realizácie uložených opatrení. Z následnej kontroly je potrebné spísať záznam s podrobným popisom vykonaných opatrení.

Rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu zahrňajú:

- a) chemická ochrana všetkých hostiteľských rastlín systémovým prípravkom, ktorý je vhodný na použitie proti obalovačom v štádiu lariiev a neskôr použitie kontaktných prípravkov účinných na dospelých jedincov;
- b) odstránenie a zničenie plodov všetkých hostiteľov vo vymedzenej oblasti, plody sa umiestňujú do plastových vriec a ukladajú sa na úradne schválenej skládke, tiež je potrebné odstránenie plodov z pôdy;
- c) spracovanie plodov všetkých hostiteľov vo vymedzenej oblasti, tieto musia byť prepravované do spracovateľských závodov v hermeticky uzavretých kontajneroch;
- d) spálenie alebo hlboké zakopanie napadnutých pestovaných alebo voľne žijúcich hostiteľov, hlboké zakopanie sa vykonáva na schválenom mieste, v hĺbke 60 – 90 cm pod zemou, terén je potrebné dobre utlačiť;
- e) uvoľnenie sterilných samcov – sterilné samce sa uvoľňujú vo veľmi vysokom pomere k divkým samcom, aby sa zabezpečilo, že pravdepodobnosť párenia samice so sterilným samcom je väčšia ako jej párenie s divkým samcom;
- f) odstránenie burín z okolitého prostredia, ktoré môžu pôsobiť ako rezervoáre pre *Thaumatotibia leucotreta*;
- g) akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže prispieť k predikácii *Thaumatotibia leucotreta*, pričom sa zohľadňuje norma ISPM č. 9 a uplatňuje integrovaný prístup podľa princípov stanovených v norme ISPM č. 14.

14. Prieskumy vymedzených oblastí pre *Thaumatotibia leucotreta*

Po vytvorení vymedzenej oblasti ÚKSÚP vykoná delimitačný prieskum za účelom potvrdenia správnosti určenia zamorenej zóny a zistenia rozšírenia *Thaumatotibia leucotreta* na danom území.

Prieskum sa začína od **potvrdeného napadnutého hostiteľa** a pokračuje smerom von od neho. Skontrolovaní musia byť **všetci** hostitelia v okolí s polomerom **500 m od vonkajšej hranice zamorenej zóny, ktorá má polomer 200 m**. Do týchto intenzívnych prieskumov sú zahrnutí **všetci rastúci hostitelia**.

Od skontrolovania posledného hostiteľa v okruhu s polomerom 700 m (zamorená zóna 200 m + intenzívny prieskum 500 m) od prvého pozitívneho výskytu sa prieskumy vykonávajú **v okruhu s polomerom ešte ďalší najmenej 1 km** (v závislosti od pravdepodobného rozsahu rozšírenia *Thaumatotibia leucotreta* a viditeľných príznakov napadnutia), **a to v pravidelných intervaloch** (napr. skontrolovaný hostiteľ každých 100 m). V prípade potreby inšpektor odoberie vzorku hostiteľa.

Ak sa zistí, že je napadnutých viac jedincov, prieskumy sa musia rozšíriť tak, aby bol vykonaný **intenzívny prieskum**, teda kontrola **všetkých** hostiteľov v **okruhu 700 m** od týchto nových pozitívnych výskytov. Od miesta nového výskytu sa okrem okruhu 700 m vykonávajú kontroly aj ďalší najmenej 1 km rovnako, ako bolo popísané vyššie (prieskum v pravidelných intervaloch).

Ak to bude možné, hostiteľské rastliny v zamorenej a nárazníkovej zóne budú prekryté sieťovinou, ktorá chráni rastliny pred hmyzom.

Predpokladaný počet lapačov a vzoriek sa určí pomocou štatistického nástroja RIBESS+.

Hranica medzi zamorenou a nárazníkovou zónou sa v teréne monitoruje feromónovými lapačmi, ktoré je potrebné inštalovať v dostatočnej vzdialenosti od seba. Tieto feromónové lapače je potrebné pravidelne kontrolovať a ich vzorky včas vyhodnocovať. Veľkosť nárazníkovej zóny je s polomerom 1,5 km od vonkajšieho okraja zamorenej zóny, pričom nárazníková zóna je vedľa zamorenej zóny a obklopuje ju.

Hranice zamorenej a nárazníkovej zóny sa v prípade zistenia nového výskytu v nárazníkovej zóne musia prehodnotiť a ich veľkosť sa stanoví na základe ďalších prieskumov.

Hostiteľov vo vymedzených oblastiach je potrebné pravidelne kontrolovať, a to v optimálnom časovom období. Tieto kontroly sa zamerajú na vizuálne príznaky napadnutia.

Ak bude výskyt *Thaumatotibia leucotreta* zistený v rýchliarni, v danom type výsadby sa nebudú pestovať žiadne hostiteľské rastliny minimálne počas obdobia pokrývajúceho životnosť dospelých jedincov *Thaumatotibia leucotreta* v neprítomnosti hostiteľských rastlín. Dĺžka tohto obdobia bude závisieť od klimatických podmienok v rýchliarni, predovšetkým od teploty. Do otvorov a okien sa vložia husté sieťky, aby sa zabránilo vniknutiu škodcov. Pri bránach sa musí vytvoriť systém, ktorý zabráni vstupu *Thaumatotibia leucotreta* (dvojité dvere alebo iný účinný systém). Ak to bude možné, teplota sa v rýchliarni zvýši tak, aby sa urýchlil životný cyklus škodcu. Na monitorovanie prázdnej rýchliarne sa budú používať feromónové lapače. V prípade výskytu *Thaumatotibia leucotreta* v rýchliarni sa jeho okolie v polomere 1,5 km bude považovať za nárazníkovú zónu.

15. Zrušenie vymedzenej oblasti

Ak sa počas prieskumu vymedzených oblastí v období aspoň dvoch po sebe nasledujúcich životných cykloch (min. 100 dní) nezistí výskyt *Thaumatotibia leucotreta*, daná vymedzená oblasť sa môže zrušiť vrátane všetkých rastlinolekárskeho opatrení s ňou súvisiacich.

16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania

V metodickom pokyne - „Metodický pokyn zisťovania výskytu karanténnych škodcov Únie a ostatných vybraných škodcov“, ktorým sa pri terénnych prehliadkach riadia rastlinolekárske inšpektori, sú použité nasledovné protokoly:

- PM 7/137 (1) *Thaumatotibia leucotreta*;

- Pest survey card on *Thaumatotibia leucotreta*;
- PM 7/129 (2) DNA barcoding as an identification tool for a number of regulated pests.

Všetky kontroly, odbery vzoriek, diagnostika a aj všetky náklady je potrebné riadne zdokumentovať.

17. Zásady odbornej prípravy a školení

Fytoinšpektori OKOR absolvujú pravidelné každoročné zaškolenie ohľadom prieskumu a opatrení týkajúcich sa kontroly *Thaumatotibia leucotreta*. V prípade pozitívneho výskytu *Thaumatotibia leucotreta* a následného potrebného zvýšenia počtu osôb na vykonávanie kontrol v teréne, poverení zamestnanci OOR vykonajú neodkladné zaškolenie ďalších fyzických osôb na účely vykonávania prieskumu.

Okrem toho ÚKSÚP zverejňuje informačné letáky a vykonáva odborné prednášky zamerané na prioritných škodcov Únie s cieľom zvyšovať informovanosť obyvateľstva ohľadom ochrany rastlín pred karanténnymi škodcami Únie. Verejnosť má ku všetkým informáciám prístup cez internetovú stránku ÚKSÚP www.uksup.sk.

18. Finančné zabezpečenie

Každoročné pravidelné prieskumy, vzorkovanie a diagnostika sú hradené z bežného rozpočtu dotknutých organizácií. V prípade zistenia výskytu *Thaumatotibia leucotreta* a následného uplatňovania tohto pohotovostného plánu v praxi je potrebné finančne zabezpečiť všetky činnosti s tým súvisiace, a to finančné zabezpečenie pre:

- a) personál – mzdové náklady zamestnancov ÚKSÚP, prípadne ďalších zamestnancov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR. V prípade nedostatku personálu, ÚKSÚP deleguje činnosti na fyzické osoby v súlade s článkami 31 a 32 nariadenia o úradných kontrolách;
- b) materiálové vybavenie, spotrebný materiál a ostatné nevyhnutné náklady (ubytovanie a pod.) – náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR.

19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrení

Dotknutým subjektom sa vyplatia náklady na odškodnenie za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov podliehajúcich opatreniam uvedeným v článku 17, článku 28 ods. 1, článku 29 ods. 1 a článku 30 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 v medziach trhovej hodnoty, ktorú by takéto rastliny, rastlinné produkty a iné predmety mali, pokiaľ by neboli dotknuté uvedenými opatreniami; prípadná zostatková hodnota sa od odškodnenia odpočítava.

Odškodnenie hospodárskych subjektov alebo majiteľov je oprávnené len v prípade, ak opatrenia boli vykonané pod dohľadom fytoinšpektorov ÚKSÚP.

20. Platnosť

Tento národný pohotovostný plán sa uplatňuje od 1. októbra 2023.

Pohotovostný plán sa vyhodnotí a aktualizuje vždy, keď to bude potrebné na jeho prispôsobenie súčasným predpisom a vývoju rizika na území SR.

Obrazová príloha *Thaumatotibia leucotreta*

Dospelý samec (vľavo) a samica (vpravo) *T. leucotreta*.
Zdroj: Tortai

Larva *Thaumatotibia leucotreta*
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ARGPLE/photos#>)

Thaumatotibia leucotreta (ARGPLE) - <https://gd.eppo.int>

Prítomnosť *Thaumatotibia leucotreta* na kvetoch ruže
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ARGPLE/photos#>)

© Elena Capessa

Thaumatotibia leucotreta (ARGPLE) - <https://gd.eppo.int>

Poškodenie pomaranča, ktoré spôsobila *Thaumatotibia leucotreta*
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ARGPLE/photos#>)

Zoznam pomôcok pre prácu v teréne

- záhradnícke nožnice,
- nôž, sekerka, vrták,
- záhradnícka pílka,
- pinzeta,
- lopatka,
- ďalekohľad s dostatočným zväčšením,
- lupa,
- sprej na označovanie vzorkovaných stromov,
- uzatvárateľné vrecká veľkosti podľa potreby,
- plastové uzatvárateľné nádoby, napr. fľaštičky, skúmavky,
- vhodné dezinfekčné prostriedky (etanol, Savo a pod.),
- plastové nádoby so smrtiacou látkou pre hmyz (formaldehyd) tzv. smrtičky,
- leповé doštičky alebo feromónové lapače hmyzu,
- samolepiaca žltá páska s označením rastlinolekárskej kontroly,
- truhlica veľkosti cca 120x50x50 cm, prípadne iných rozmerov, ktorá sa uzatvorí natesno a slúži na prenos vzorky dreva z terénu do laboratórných priestorov,
- prípadne ďalšie vhodné a potrebné pomôcky.

Možnosti ochrany

Chemická

Vo svete sa využívajú rôzne chemické metódy ochrany, ktoré majú rôzne formy zamerania a použitia. Účinnou látkou proti *Thaumatotibia leucotreta* môže byť metoxyfenzid.

Účinnosť ochranných opatrení je limitovaná spôsobom života húsenice vo vnútri plodov. Aj napriek tomu, že možno insekticídne ošetrenie považovať za vhodné opatrenie na prevenciu alebo udržanie výskytu *Thaumatotibia leucotreta* v čo najnižšej miere, nie sú tieto ošetrenia dostačujúce na eradikáciu výskytu. Na úspešnú eradikáciu v rýchliarňach je potrebná kompletná dezinfekcia a prestávka v pestovaní hostiteľských rastlín. Úspešná eradikácia vo vonkajších podmienkach je potom menej pravdepodobná, ale potenciálne uskutočniteľná za predpokladu, že je populácia čoskoro odhalená, úspešne izolovaná a sú rýchlo zahájené ďalšie eradikačné kroky.

Vhodnejšími pre reguláciu výskytu *Thaumatotibia leucotreta* sú systémové prípravky.

Biologická ochrana

Na ochranu proti *Thaumatotibia leucotreta* sa v oblastiach jeho výskytu používajú biopreparáty na báze *Bacillus thuringiensis* alebo *Beauveria bassiana*.

Z jednou z možností na reguláciu výskytu *Thaumatotibia leucotreta* je využívanie parazitoidov, a to konkrétne druhov *Trichogrammatidae cryptophlebiae* a *Agathis bishopi*. K ďalším účinným parazitoidom patria aj *Apophua leucotretae*, *Chelonus curvimaculatus*, *Trichogrammatoidea fulvum*, *T. lutea*, *Trichogramma danausicida* a *T. cacaeciae*.

Literárne zdroje uvádzajú aj nematódy, ktoré sa v laboratórnych podmienkach osvedčili proti *Thaumatotibia leucotreta*. Sú nimi *Steinernema yirgalemense*, *Heterorhabditis bacteriophora*, *Heterorhabditis zealandica* a *Steinernema litchii*.

Z vírusov môže byť účinný granulovírus *Cryptophlebia leucotreta*, resp. je izoláty.

Za efektívne v laboratórnych podmienkach sa ukázali aj niektoré druhy húb – *Beauveria bassiana*, *Metarhizium anisopliae* a *M. brunneum*.

Biologická kontrola: vo všeobecnosti parazity, ktoré napádajú vajíčka z radu *Lepidoptera*, ako je *Trichogramma* spp., hoci ich účinnosť nebola preukázaná proti *Thaumatotibia leucotreta*.

Biotechnické metódy ochrany

Technológia sterilizácie hmyzu (SIT) predstavuje sterilizáciu samcov za pomoci ionizujúceho žiarenia. Takto ožiarení a sterilizovaní samci sú vypúšťaní naspäť do prostredia. Samičky, ktoré sa spária s ožiarenými samcami kladú sterilné vajíčka, čím sa znižuje populácia škodcu.